

דעביד כמר עביד – בתרתי דסתרי

דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד.

וכתבו הראשונים דמ"מ לא יעשה "תרתי דסתרי". שלא ינהג פעם כך ופעם כך. ולכן אם מיקל להתפלל מנחה לאחר השקיעה כרבנן, אין לו להקל ולהתפלל מעריב לאחר פלג המנחה. ויש ראשונים מקילין בזה לומר שדוקא באותו יום לא יעשה תרתי דסתרי, ואם התפלל באותו יום מנחה לאחר פלג המנחה, לא יתפלל עוד באותו יום מעריב קודם צאת הכוכבים. אבל בב' ימים אין בזה תרתי דסתרי. ובדיעבד ייד"ח כשהתפלל בתרתי דסתרי אפי' באותו יום. (עי' כל זה בשו"ע רל"ג ובמג"א שמביא כל הדיעות).

לעבור לפני המתפלל

אסור לעבור כנגד המתפללים.

דעת רבינו שליט"א: מותר לכהן לעבור לפני המתפלל בדרכו לעלות לברך ברכת כהנים. ואפי' לצורך נטילת ידים קודם הברכה, אע"פ ששמר ידיו מנטילת הבוקר. הן לכהן והן ללוי ההולך ליטול ידי הכהן. וטעמא דמילתאמא ביאר רבינו שבאיסור לעבור לפני המתפלל נאמרו ב' טעמים (מ"ב ק"ב, ט"ו ובה"ל שם): א] מבטל כוונת המתפלל כשעובר לפניו. ב] מפסיק בין המתפלל להשכינה. וטעם הראשון שמבטל כוונתו, היום אין אנו יודעים מהו, שאין אנו מכוונים מ"ב. והטעם השני שמפסיק בין המתפלל להשכינה, זה מותר לצורך מצוה מ"ב.

זה מפריע אותנו מלחזור ללמודנו. ביאר הגר"ח קרייסוירטה זצ"ל משל למה הדבר דומה לסכין שחיטה שכל פגימה קלה פוסלתו, אבל סכין העומדת לחיתוך לחם אין מפריע שיש בה פגימות הואיל ועשויה כולה פגימות. כך אנחנו שכל לימודינו הוא עם הפסקות ופגימות אין מפריע לנו מה שנאלצים אנו להפסיק לצורך עבודה, משא"כ אביי ורבא שלמודם היה ללא פגימה לכן כל הפסקה קלקלה את כל מעלת הלימוד.

מג. ביאור הדבר: דהנה הטעם מפני שמפסיק בין המתפלל לבין השכינה, ביאורו שיש בזה חסרון בכבוד השכינה. משל לשניים המדברים זה עם זה ועובר ביניהם אדם אחר ומפסיק ביניהם, הרי זה חוסר דרך ארץ. ק"ו כשיש מי שמדבר עם המלך ועובר אדם אחר ומפסיק בין המלך לבין המדבר, שזה חסרון בכבוד המלך. אולם כל זה הוא רק כשהעובר הוא לצורך עצמו, לא כשהעובר הוא לצורך המלך, כגון אם נכנס להגיש למלך מאכל או שתיה ומפסיק בין המלך לבין המדבר עמו, אין בזה פגיעה כלל בכבוד המלך. כך כשזה העובר בין המתפלל להשכינה הוא בשביל לקיים את רצון ואת מצות השכינה אין בזה חסרון בכבודו מה שמפסיק ביניהם.

מא. א"א לבאר מפני שעשה (ברכת כהנים) דוחה לא תעשה (לעבור לפני המתפלל), שהרי בדרכו לדוכן או ליטול ידיו אינו מקיים מצוה, ובעידנא דמתעקר לאו לא מקיים עשה.

מב. וכבר כתבו היתר זה: הדעת תורה (ק"ב, ד') ז"ל "נראה לי ד"ל דבזה"ז דאין מכוונין בתפילה כמ"ש הרמ"א סי' ק"א, ובפרט בקטן ועם הארץ וכדומה שוב אין חילוק בזה בין לפניו ובין מצידו, ויש להקל". עכ"ל. וכן הארחות חיים (ספינקא) (לסי' ק"ב) בשם ספר מאורי אור "נראה לי להמליץ על המקילים בזה"ז שהרוב אינם מכוונים".

ואין זה מטעם דכשלא מכוונים באבות אין זו תפילה, דהא דעת רבינו מבואר להלן (ס"פ אין עומדין) דגם כשלא כיוון באבות ייד"ח תפילה, אלא הביאור משום דלמיעוט כוונתנו (בעו"ה היום הוא הרבה פחות מבזמן הרמ"א), אינו מפריע מה שעובר לפניו. ודוקא בזמן שהיו מכוונים בכל לבם כל הפרעה היתה ביטול לכוונה זו.

דוגמה לדבר, עירובין (ס"ה, א') "אמר אביי אי אמרה לי אם קריב כותחא (אפי' ציווי עבודה קלה היתה מבטלת אותי) לא תנאי (לא הייתי שונה כמו ששנית) אמר רבא אי קרצתן כינה לא תנאי". והנה אנחנו מבטלים לכמה מיני עבדות קלות וקשות ואין